

Universitätsbibliothek Wuppertal

Epistolæ obscvrorvm virorvm

cvm inlvstrantibvs adversariisqve scriptis

Textvs

Hutten, Ulrich von

Lipsiæ, 1864

Briefe von Johannes Reuchlin an Willibald Pirckheimer

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-976](#)

kant | zu erlangen trachten / fürzünenem vnd handlen wil / | Damit doctor Reuchlin / als ein alter frümer / vnter | den hochgelerigsten / mit der nyderst / der Eere
kunst | vnd lob in weiten landen erschollen vnd aufgebreit | Solcher gewaltiger
ewr durchehitung / eynest vertragen in dissem seinem erlichen hergebrachtem alter |
bey rüe bleibe / Auch so vil got gefellig / friedlich beschliessen möge / vnd da-
durch vermerkt werde / dz | vilen hohen adenlichen vnd andern / tressentlichen |
werntlichen stenden / jch gesweng der hochgelernten | vnd gaistlichen / Solch ewr
byfhäre / gegen doctor | Reuchlin / eignen willen nottuft / geübte handlung | von
herzen vnd gemüte / land gewesen vnd noch | sen / Das hab ich euch herren den Pro-
vincial / fur | euch selbst / vnd von wegen ewr prouinz / deren veteren vñ Brüder /
(a) eins fur alles / vnangezeigt nit wöllen lassen / des wissens / vnd darnach entlich
zürich-ten haben / Wie wol ich sunst außerhalb dieser satzchen / Euch vnd dem
orden / gefallens zu erhaigen | wol genaygt were. Geben vnter meinen angebor-
nen / auffgedrucktem jnsgl Freytag negst nach sant | Jacobs / des hailigen apostels
tag Anno cc. xii. 15

[Litis in omne ævum memorabilis exitum ex sequentibus epistulis condiscimus, quarum Reuchlinianas ex Pirkheimeri a Goldasto neglegenter editis Opp. (Francof. a. 1610. fol.) p. 260..263. desumpsimus, Bucerianæ adhuc ineditæ, ne illis fere omnibus recentioribus intermisceatur, posteriore locum dedimus.]

Consultissimo domino
Bilibaldo Pirkheimero,
Norimbergensi patricio, amico suo S. P. D.

Vides, Bilibalde, prudens homo, vitae meæ rationes quorsum fluant: domesticarum me pecuniarum exinanivit facultate genus hoc belli vestri cum molestissimi tum ignavissimi, ut prope decocta re cogar iocalia mea $\chi\varphi\sigma\delta\omega\tau\alpha\pi\omega\nu$ $\tau\omega\nu$ 25 $\chi\varphi\omega\varphi\alpha\pi\omega\nu$ consumere, quod constat multum ab auro nostra aetate divulgato distare. Sed deficiente quotidiano victu cum nihil habeam quod aliunde sumam, oportebit me hanc vetustatem auream cum moneta nostræ consuetudinis argentea mutare. Sum vero imperitus nummularius et ignorans quid pro quo. Te igitur pro nostra veteri amicitia oro iterum atque iterum, tuam probitatis integritatem obtestando, ut qui es omnium in re domestica plurimum exercitatus, velis de antiquissimorum florenorum valore me facere certiorem, quorum nunc duos aureos nummos hic inclusos tibi mitto. Nam huiuscmodi habeo quasi triginta, quos, etiamsi quammaxime vellem, tamen victu victimus retinere non possum. .... Si possem differre in Martium, retinere possem. ita enim domi curator promisit, de cella mea vinaria posse vino vendito centum se mihi aureos circiter mensem Martium reddere. Sententiam tuam mihi propere impertiaris obsecro. Vale feliciter. Si inter aurum vulgare hos atque tales, quales certis, exponam, certe, ut nosti, nonnihil de valore perdam. Et simul erubesco tam bonum aurum in agrestes homines spargere. Iterum vale, amice integer- 40 rime. 3. Non. Ianuarias, Ingolstadii, anno M.D.XX.

Iohannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor.

² der] des Eere ¹³ sic pro meinem 1.

²⁵ i. e. præstantissimum aurum. Cf. Zenob. VI. 47. ex Aristophanis Cocalo.

Consultissimo domino
Bilibaldo Pirckheimero,
patricio Norimbergensi, amico suo præcipuo S. P. D.

Nondum Castanerius auriga istinc ad nos rediit, mi Bilibalde, lumen meum.
Quare de negotio quod mihi tecum est, iam nihil scribam, nisi quod me recte
hortatus es, ne sit redeunti mihi quo Anaxagoras ostendit, eura de viatico.
Cuius consilii habeo tibi gratiam. Sed ita scripsisse videris, quasi decrepitum
me credas meis crepundiis plus aequo gaudere. Tu vero noli obsecro deside-
rium hoc vetustatis in priscis nummis vitio mihi dare: amenitas in causa est,
non avaritia, et simul quod ii soli e manibus prædonum et tyrannorum fuge-
runt. Si avarus essem, pluribus abundarem, et plura quererem. Et quidem
eram dignus habere, si tibi non molesta est hæc mea iactantia. Sed dvitiae
non mihi cordi sunt. Heri ad me legati a fratribus Prædicatorum provinciali
venerunt, duo theologiae doctores, alter regens Heidelbergæ, alter prior in Ess-
lingen, qui post litteras commendatitias obtulerunt capitula pacis, optantes re-
dire mecum in gratiam. Ego pacem non repuli, sed capitula recusavi. Tum
demum de re illis certa eos feci certiores, causam meam nobili Francisco Si-
cano sive de Sickingen cessisse exequandam, in qua procuratorem eum constitue-
rim irrevocabilem in rem suau, cum libera, ut eam possit quoque in alteros
transferre, quando libeat. Quare ut cum eo agant quoquo modo, non infi-
ciar, si velint pacem consequi. Hæc summa rerum. si avarus essem et pecu-
niarum cupidus, putabisne me nihil inde potuisse lucri retulisse? putas abiisse
illos sine pollicitatione? Sed post hæc tecum pluribus. Nunc enim accinctus
Dn. Io. ***** concionator apud vos s. Sebaldi vadit, qui has litteras ad te fert.
Vale, omnium dilectissime Bilibalde, atque feliciter vale, spes mea. Anglopoli
14. Calend. Februarias, anno M.D.XX.

Iohannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor.

Consultissimo
Bilibaldo Pirckheimero,

patricio Norimbergensi, amico suo præcipuo S. P. D.

Ne velim quidem quod quibuslibet litteris meis respondeas, nisi in causa
necessaria. Novi enim occupationes tuas. Non otiaris, sed in præsenti te peto
consilium tuum. Heri namque a curia Romana redditæ sunt binae ad me lit-
teræ, tum procuratoris, tum sollicitatoris mei, dateæ 13. Ianuarii, quibus me
certiore faciunt de adversariorum meorum perversa machinatione. Nam cum
sentiunt, se in causa principali et materia litis nostræ fore victos, propter
quod ante annos tres aut quatuor mandatum de supersedingo impetrarunt, et
iudicibus inhibuerunt, ne procederent, atque ita quieverunt interea, quod ap-
pellationem suam et causam non sint prosecuti usque ad hæc tempora. Nunc
relicta materia principali, super qua prius processerunt, volunt (ut me latius
fatigent usque ad mortem), volunt inquam venire ad præparatoria iudiciorum,
ex quibus volunt intendere nullitatem processus Spirensis. Quia impetrarunt
alium Iudicem loco Reverendissimi Cardinalis Grimani, qui abest a curia, et

⁶ i. e. ad inferos, ad quos undique tantumdem viæ est. ^{14.15} Eßlingem
Goldast. ¹⁸ Litturas Goldast.

illi surrogatus nomine Dominicus de Iacobutiis, Cardinalis nuper a Leone creatus sit s. Bartolo in Insula, acutissimus, ut aiunt, iurista, coram quo volunt de apicibus iuris sophismatizare, si forte possint me ad expensas retorquere. Inchoantur autem hac postquam Franciscus eos diffidavit. Scripsit autem idem Franciscus ad me, quod in die nativitatis Christi venerit ad eum provincialis 5 cum quibusdam patribus provinciae et impetraverint iterum ab eo unum mensem, in quo velint mecum tractare. Et concluserunt cum eo, quod casu quo mecum infra eum mensem non concordarentur, quod tunc pro nunc consentirent, quod acciperet ad se aliquot viros doctos et ecclesiasticos pro parte mea, et ipsi acciperent ad se aliquos pariter viros doctos et ecclesiasticos, qui circa 10 dominicam Oculi item hanc per amicabilem concordiam componerent et finirent. Super quo venerunt ad me missi a Provinciali ad colloquendum super capitulis pacis, et quia nolui causam recipere de manibus nobilis Francisci, cui cesserim, ideo impetraverunt a me consensum habiti tractatus, ut preferatur, et nominatae sunt personæ illorum amicabilium compositorum, in quas nos 15 ambæ partes consensimus, et ita a me recesserunt, quod dixerunt omnino hanc item fore extinctam, quia promisi eis me omnia grata et rata habiturum, quæ hac in causa ex utraque parte concluderent. Cum igitur considero diem nativitatis Domini, quo inducias mensis impetrarunt, et considero diem 13. Ianuarii, cum mei procuratores ad me litteras obsignabant, possum cogitare quod ea 20 Romæ sint nuperrime moliti, ut nobilis Francisci institutum negotium impediant. Ego autem scripsi Romam, ut procuratores mei supplicant Papæ, quatenus ad tempus, etiam mei contemplatione supersedeatur, sicut iam tribus annis post mandatum de supersedendo ab adversariis meis impetratum, etiam me invito fuit cessatum. Item quod dicant Reverendissimis Iudicibus, causam 25 de consensu partium iam tractari per compositores electos ad amicabilem concordiam, quare nolui præcipitare rem. Tu responde, si potes, quid facturus sim commode: et vale feliciter. Anglopoli 4. Idibus Februarii, anno M.D.XX.

Iohan. Reuchlin LL. Doctor.

Consultissimo domino

30

Bilibaldo Pirckheimero,

patricio Norimbergensi amicissimo suo S. P. D.

Ne tabellario huic se offerenti Norimbergam iterum nihil litterarum ad te darem, qui sane festinabat, has saltem pauxilli momenti scribo, quibus certiorum te facio, consilium me tuum esse sequutum. Nam omnem retexi Sicano 35 meo fraterculorum in curia Romana fallaciam, et quod novum processum moliantur, agentes per leguleiorum captiunculas et brocardica vaframenta ad nullitatem sententiae Spirensis, quam de more curie per sordes facile poterunt impetrare, ut expensas pendam. Spero illum Herculem ponere nequitis modum. Dies amicabilis tractatus ad medium quadragesimæ consentientibus parti- 40

¹ de, Iacobutiis *Goldast*. ² creatus] die 26. Iun. a. 1517. cum aliis triginta. Cf. de eo Ciacon, vit. pontiff. III. p. 383. ³ diffudanit *Goldast*. ⁴ impetraverunt *Goldast*. ⁵ aliquot sic h. l. *Goldast*. ⁶ domin. Oc.] d. 11. Mart. a. 1520. ⁷ manib.] maioribus *Goldast*. ⁸ amabilium *Goldast*. ⁹ nos] non *Goldast*. ¹⁰ cōtemp-

tione *Goldast*. ¹¹ ab] ob *Goldast*.

¹² asserenti *Goldast*. ¹³ med. quadr.] d. 2. Mai. a. 1520.

bus statutus coram illo est. Ceterum ut de nomine solvendo fortius spes, hoc te velim ne ignore, hodie mecum ex commissione illustrissimi principis D. Wilhelmi Ducis Bavariae actum et peractum esse, ut Anglopoli et Graeca doceam et Hebraica. Annuum mihi constitutum est stipendum ducentorum aureorum, Cumque huius nostrae calamitatis intemperies me huc adegit, ut ad tempus oporteat extra patriam vivere, acceptavi conditionem, ne nihil agerem, Persuasus etiam a ducalibus commissariis, ut singularem Principis erga me clementiam nonnihili facerem, qui et me in bello captum servavit, et omnia mea bona cum tota familia sub colore praedae confiscata liberavit, belli summus imperator. Ad kalendas igitur proximas Deo adiuvante linguis docere incipiam. Quod futurum felix fuat. Tu vale feliciter, Et me principem Siciliae Dionysium Corinthi puerilia docentem spectato. Iterum vale Anglopoli prid. Calend. Martias, anno MD.XX.

Johannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor.

MARTINVS BVCOERVS

BEATO RHENANO

d. 15. Ian. a. 1520.

VIRO VNDECVNQVE DOCTISSIMO

S. D.

Multo iam tempore nullas ad te literas dedi, integerrime Beate, hoc est nullam tibi molestiam exhibui. Quid enim aliud meæ literæ, nihil nisi barbaræ, ingenio tuo tam delicato nec nisi perpolitis atque sacharatis, qualia nimirum ipse gignit, assueto parerent?

gerræ eæ nostrates quæ quod non omnino ingratias tibi fore suspicarer, scribendi aliquantulum fenestram mihi aperuerunt. Sunt concordia et quidam velut συγνωτισμος quem nostri sero tandem, uti Phryges, malo suo sapientes, cum optimo ac innocentissimo Capnione meditantur confidere. Nostri nimirum cum toto fere mundo, ut teterimum negotium viro omnium candidissimo literatissimoque iam annis amplius sex, vere atratus, vere ater ille noster Hogstratus exhibuerit, neque sine ingenti nostri condolio, id quod et ipsum tibi commune cum doctis bonisque omnibus fuit: adeo mali huius flamma a vili primum pessimeque audiente Verpo excitata, dein a nostro illo, non sine præsentissimo της ἀτης ή παντας ἀται auxilio, qua patet orbis dispersa, corripuit involvitque multos, nec ulla ratione restingui usque in præsentem diem potuit, paucis quidem ex nostris faventibus ei, plus nimio cessantibus iis quibus haud perinde difficile ipsam reprimere fuerat, modo animam tantis malis advertere voluissent. Sed non ita visum Deo cui nostra familia arrogantiae imputentiaeque nomine tam invisa, quam est apud homines infamis. Satis pœ-

Ex MS. bibl. Sletstadiensis rogatu meo transcripsit vir humanissimus rev. theol. Dr. Io. Will. Baumius, cuius exemplum *ap.* (i. e. apographum) in adnotatione significatur. Prior huius epistolæ ab alia, posterior inde a verbis *illud captans* ab ipsa Buceri manu scriptæ sunt. Non nulla cum ad rem nostram non facerent omisimus, quod punctis positis indicatum est.

²³ nostrates] i. e. nostræ Dominicanorum. ²⁵ συγνωτισμος *ap.* ²⁹ noster] Bucerus cum hæc scribebat, ipse ordinis Dominicani sodalis erat. ³¹ Verpo] Pepericorno. ³² Atæ [deæ Noxiaæ] quæ omnibus nocet. *Hom.* II. XIX. 91. 129. ³⁴ ei] si *ap.* ³⁶ nostra familia] *Prædicatorum ordo.*

narum scilicet nondum dederat. quamquam nunc misertum nostri haud ita vana argumenta reddidere. Nam effecit ut ab igne huius dissidii (ferocissimi) in quem non manus modo sed universum et corpus et animum prudentes nostri immisere, tandem vel armis depelleremur. Quod munus nobilissimo Equiti Francisco ex Sickingen prudentia et militari peritia ex æquo suspicioendo delegatum a di-⁵ vina providentia mirifice gratulor. Quippe qui sit ea animi fortitudine atque constantia, ut infecto opere nunquam sit receptui caniturus, ea sollertia et humanitate, ut non nisi commodissime, etiam nostris, isti tragediae sit colophonem impositurus. Is ergo bis hastam simul et caduceum nostris obtulit, in secundis tamen literis magis ad caduceum est eos exhortatus, indicens nihilomi-¹⁰ nus bellum si, præterito die qui Innocentibus sacer est habitus, cum Capnione nondum in gratiam rediissenius. Hac causa in festo Stephani, ni fallor, cum noster Provincialis in Arce vulgo Lanstein appellata convenit, pacem oraturus causamque totam in unum Hogstraten reiecturus. Ut ea ab ipso solo, auspiciis tamen atque impensis Coloniensium Theologistarum, acta est. Atqui ad pver-¹⁵ sissima rabulæ istius studia, imo insanias, quibus non iam tantum Capnioni, sed et doctis bonisque universis molestus fuit, quare tam diu connixit? Potissimum a non contempnendis monitoribus admonitus, inter quos etiam Spiegellius noster suam semel nobis operam collocavit. Quare hac purgatione minime elapsus, ut cui non cum Mida quoquam sed cum Francisco Sickingensi, qui et²⁰ auribus videt et oculis, negotium fuerit. Id quod probe expertus est. Nam prompte adeo et luculenter omnia fere nostratum facinora quæ abhinc viginti annis designarunt, ei recensuit inculcavitque summa cum severitate. Ut extemporariæ repositionis haud prorsus inopem mutum plane ac elinguem reddiderit, minimoque negotio effecerit ut facturum se omnia, quantum in se foret, quæ-²⁵ cunque in hac re postulasset, polliceretur. Tum Eques, unicum omnium germanorum equitum decus et ornamentum, testor, inquit, Christum me nec vos neque vestros odisse; sed insignia illa flagitia, quæ vestri iam non paucos annos committunt, quæ ferenda nemo bonus et æquus censet, huc me adigerunt ut vi tandem ad salubria vos consilia compellerem. Vide, mi Beate, an non³⁰ ter quaterque felices prædicatores quos armis in gratiam et amicitiam optimorum ad pacem concordiamque utilissimam, hoc est multo maxima bona, cogi tandem contigit. Ergo exigente Francisco Provincialis noster intra mensem pollicitus est, missa ad Capnionem honesta legatione, pro virili sua portione curaturum se item hanc componere ac cum ipso in gratiam redire; quod si non succe-³⁵ dat. XIII. Martii apud Vangiones arbitrorum utrinque deligendorum sententiae se per omnia pariturum. Itaque VIII. Ianuarii hinc scolæ nostræ præses, Doctor Theologus, vir omnis arrogantie ex professo hostis, eoque Hogestrato inquisimus, quantum pertinet ad hanc causam, Ingolstadium profectus est, assumpto et alio quodam Theologo Priore Esslingensi similis suffragii viro, itidem de⁴⁰ pace cum Capnione tractaturus, qui etiam nomine provincialis promittat in proxima nostrorum Synodo eum effecturum ut non sua modo sed pontificia quoque autoritate Hogstratus compescatur, ac perpetuum quod vocant silentium ei indicatur, datis ad hoc ad pontificem literis ab universa Synodo nostra quam

⁵ ex sic ap. ¹¹ die] 28. Dec. ¹² festo St.] d. 26. Dec. ¹³ Lanstein] puto Landstuhl, quæ et Nannstein. ¹⁸ Spiegelius et Bucerus Sletstadienses erant. ²⁰ Mida] Apollini victoriam abiudicante, ideoque asininis auriculis deformato. ³⁶ sententia, se ap. ⁴⁴ Haæ 'a futura Synodo' datæ literæ diem x. Maii a. 1520.

VI. Maii Francofordiae indixit futuram. Octavus hodie dies est quo isti hinc ad Capnionem Ingolstadii agentem abiere, spero, ut est eximia facilitate ac mirifica humilitate Capnion, optatae pacis nuntio ad nos reversuri. illud captans, uti vicissim non turbas, non lites tu, sed de literis ac literatis aliqua rescribas. Ut mea fert ⁵ opinio, haud es inops otii, etiamnum agens in Patria, quantumcunque in eorum sis albo qui nunquam existunt negotiosiores quam dum otio fruuntur. Nobiscum præter Lutheriana paucula quædam eaque casu allata, in literis nihil novi habetur. At haec tam erudita tamque christiana libertate annuntianda, nec iucunda minus videntur, ut nihil æque etiam atque per multa exemplariorum millia illa quam latissime ¹⁰ dispergi. Tanta veri illibatique christianismi et dogmatum et præceptorum ubertate scatent, nec fieri potest ut eorum lectione non multo plurimi, fastidita illa vetere saliva, sinceram theologiam puramque Christi doctrinam sint amplexuri, quando cætera hominis istius adeo non contemnendam in multis frugem peperrint. Nec adduci potero ut credam non præsentissimi ¹⁵. Spiritus opera hoc negotium agi, tam diu nimirum salvo Luthero, salvisque ipsius dogmatis. Nam ea Eccius atque alii edentuli arrodere quidem, idque dente theonino quem solum habent, conati sunt, at nulla facta impressione, velut mentem Domini, qui non commovebitur, adhuc consistere ipsa, maioresque iam rationum robore esse fulcita, licet doleant, confitentur tamen etiam ipsi. Inter haec commentarius in ²⁰ Epistolam D. Pauli ad Galatas adeo mihi adresit, tam visus est præter accuratissimam Paulinæ sapientiae explicationem saluberrimis præceptionibus refertus ut quamquam unum tantum habeam, eumque ab amico quopiam in paucos dies concreditum, voluerim nihilominus vobis eum mittere meque eius lectione per temporis aliquantulum fraudare, quo pluribus deinceps eius copia fieret. Nam ²⁵ magnopere te rogo, si eum nullus alius imprimat, Lazarum nostrum inducas suis typis vulgatiorem facere ipsum dignetur, mirum in modum hac opera studiosis gratificaturus. Sin vero vel alius opusculum excudat vel sententiæ meæ tuus calculus non accesserit, ut a Lazaro excudatur, fac, te per Christum obsecro, ociissime ad me libellus revertatur, ut et fidem meam apud amicum qui ³⁰ visendum tantum tribuit liberem, et, ut mihi videtur, salutiferam eius lectio- nem diutius non desiderem. Porro si ligna in sylvam fero et rem actam ago, lubens hanc opellam perdididerim, qua animum meum in sanctas literas deprehendere tamen queas. Mihi novum est, si novitatis gratiam apud vos amisit, quicquid hoc est opusculi, iudicis vice fungatur, non meorum studiorum sed ³⁵ quibus, si liceret, studiis vellem esse addictus. Iam satis tuum ornatissimum ingenium defatigavi meis nugis. Oro cuncta boni consulas et vel hic patientiæ tuae periculum facito æquo animo tam verbosas nærias lecturus, sed et amicis tuis de his renunties. Neque enim nescius es qua sim conditione quoive sint animo mei etc. Denique is ipse cuius est hic Commentarii liber nuntius est, ⁴⁰ qui insciens Argentoratum eum profert; quem ut fallerem, Materni manu inscribi literas curavi. Cum Provinciali enim nostro Spiras profectus in ipsius ædibus haec scripsi, qui te impedio salutat oratque et Frobenium admoneas, cum forte illi scribes, libros recens excusos mittat ei, quod promisit. Quippe nihil alhuc eorum quæ a proximo emporio excussit vidimus, quod et ipse te

adscriptam habent. Vide p. 447. v. 35. sq. et cf. Reuchlini ad Pirckh. epist. d. Anglopoli Nonis Mai. a. 1520. ³ Incipit a verbo *illud* ipsius Buceri manus. Verba desunt, ut mihi videtur, nulla. ⁵ Patria] i. e. Sletstadii. ²⁵ Laz.] Schurerium. ³⁹ mei] Dominicani.

plurimum oro. Bene Vale. Spiris in ædibus Materni Hatteni sacerdotis huma-
nissimi xv. Ianuarii MDXX. Tuus

Fac quæso me diligenter commendes Domino Doctori Paulo, Io. Sapido et
aliis. Nam Wimphelingo ausus sum scribere.

[Sequentes prædicatorum receptui canentes ad pontificem maximum litteras, 5
quarum etiam in Hochstrato ovante (§§. 26. 50.) mentio facta est, damus ex
1. = MS. LAT. Fol. 239. BIBL. REG. Berol. fol. 44. sq., contulimus 2. = G. Fried-
länder Beiträge zur Reformationsgesch. Berl. 1837. 8°. p. 113..115.]

*Sanctissimo in Christo Patri, ac domino,
Domino Leoni Decimo, Pontifici Maximo
Domino nostro clementiss.*

10

*Post beatorum oscula pedum, sanctissime ac beatissime pater,
Quam devotus apostolice sedi noster semper ordo extiterit ac præcipue
nostra provintia, que magno sæpe suo periculo et temporali damno, eictis
aliquoties e suis domibus multoque tempore exulantibus nostris prædecessoribus,¹⁵
sacrosanctæ Rhomanae ecclesie firmiter adhæsit prædicando, docendo atque
adversarios fortiter refutando, dignitatem ac obedientiam Rhomanorum Ponti-
ficum propugnantes, speramus Vestrae Sanctitati exploratum haberi, præsertim
quando eius singularem favorem atque benevolentiam luculenter adeo ac magnis
beneficiis sumus iam crebro experti. Quo fit ut ingenti fidutia quicquid demum 20
molestem occurrerit, sub Tuæ Sanctitatis protectionem confugere certumque ab
ea præsidium orare iam pridem statuerimus. Quare cum tempestate hac non
dissimulandis periculis involvamur ob litem, quam occasione libelli cuiusdam
eui titulus Oculare Speculum, a fratre Iacobo Hochstraten, nostri ordinis pro-
fessore ac heretice pravitatis inquisitore ante annos aliquot cum eximio viro 25
Domino Ioanne Reuchlin, legum doctore, dicti libelli auctore, susceptam ac sub
iudicibus a Vestra Sanctitate deputatis Rhoma hactenus agitalam, magna spe
nunc sub eiusdem Sanctitatis Vestrae tulelam confugimus auxilium poscentes.
Admodum enim odiosa ea per Germaniam proceribus virisque doctis fuit, ma-
gnamque nobis invidiam indignationemque excitavit, ut plane fabula simus fere 30
omnibus, ac ceu fraternalis charitatis hostes pacisque et concordiae inimici quo-
tidie et editis libellis et omnium sermone, licet immeriti, infamemur, prædi-
catio nostra contempnatur, a sancta nostra religione cuncti deterreantur, quic-
quid etiam quantumlibet sancte moliamur, rideatur, aut superbiae et arrogantiae
adscribatur; cum tamen neque auspiciis nostris, neque consilio aut subsidio 35
ullo prædictus Inquisitor hanc litem vel suscepit, vel sit prosecutus, hinc ergo
moti viri quidam in ecclesiastico ordine, eruditione et auctoritate gravissimi cum
hac lite, omnium fere iudicio non necessaria, multorum etiam vehementer nociva
offendi plurimos viderent, aedificari neminem vel certe paucissimos, suas vices
interposuerunt, ac tam pro aedificatione fidelium quam pro nostra pace et tran-⁴⁰*

⁸ Paulo] Phrygioni.

¹⁴ prouincia 2. ¹⁶ adhesit 1. ¹⁸ habere 2. ²⁰ fiducia 2. ²⁵ heretice 1.
³³ sanctae 2. religione 2.

quillitate iudicarunt operæ precium, id quod et nobis ex sanctis rationibus videtur, ut a Vestra Sanctitate quam suppliciter oraremus, prædictam litem perpetuo indicto silentio, salvo utriusque partium honore, terminaret penitusque sopiret, hocque pacto, ut videlicet per litteras pro hac re Sanctitati Vestrae supplicaremus, pacem inter nos et eximium virum Ioannem Reuchlin præfatum eiusque amicos composuerunt. cuius compositionis formam curavimus Vestrae Sanctitati per nostros procuratores exhiberi. Et plane non solum nobis, sed multis etiam doctrina et vita præstantibus viris, si hac ratione finem tam odiosæ litis a Vestra Sanctitate impetraverimus, videtur fore ut, cum fides in nullo 10 pericitetur, nec ullam veritas iacturam faciat, fraterna charitas cum omnibus instauretur, Episcoporum et Principum ac omnium fere per Germaniam nobilium atque eruditorum erga nos favor reviviscat, pax et tranquillitas firmetur ac non levia e medio pusillorum scandala tollantur, salubrius atque efficacius di-
15 vina per nos præcepta prædicentur, queque pro salute Christi fidelium Vestra Sanctitas aliquando mandaverit, felicius maioreque successu a nobis peragan-
tur. Proinde Vestram Sanctitatem quam humillime atque obnixe præcamur quanta possumus animi supplicatione, summo studio, maximo desiderio oramus atque per amorem Christi, qui ut nobis pacem restitueret ipse se in mortem tradidit, per raram illam et eximiam tuam in nos benevolentiam, per nostram
20 in Rhomanam ecclesiam ac præcipue Vestram Sanctitatem observantiam nunquam sane non exertam obsecramus prædictam causam et litem ad se advocet ac indicto perpetuo silentio utrique partium salvo utriusque partium honore finiat, terminet ac penitus consepiet atque sub censura omnibus et singulis
25 hereticæ pravitatis inquisitoribus præcipiat aliisque quacunque dignitate vel conditione existant, ne quis eorum litem resuscitet eiusque occasione præfato domino doctori Ioanni Reuchlin negotium exhibeat, quod profecto multorum magnorumque iudicio eius et eruditio et vitæ integritas fideique sinceritas meretur. His precibus nostris si Sanctitas Vestra clementer annuere dignabitur, pacemque tam sanctam, omnibus utilem, ecclesiæ decoram, nobis vero etiam
30 necessariam prædicta ratione restituerit, faciet (uti speramus) rem in primis Christo Opt. max. gratam, tot episopis ac optimatibus optatissimam, doctis miro desiderio expectatam, nobisque plurimum salutarem. Fazit idem salvator noster, Vestram Sanctitatem exoremus, quem obnixe quotidie oramus, ipsam ecclesiæ universæ et nobis incolunem atque florentem diutissime servet.

35 Dat. Francofurdiæ Anno vicesimo supra millesimumquingentesimum, de-
cima Maij, in nostra Synodo Provintiali.

Vestræ Sanctitatis humiles oratores

Frater Everardus de Clivis Ordinis Prædicatorum Theologie
Professor, Provintiae Theutoniae Provintialis, Capituli Provin-
cialis Diffinidores, Theologiæ Professores Piores Conventuales
ac cæteri omnes ad dictam synodus legitime convocati in
eaque præsentes.

---

¹ et sanctis 2. ⁴ sopieret 2. litteras 2. ²¹ expertam 2. ²³ penitus 1.
²⁴ heretice 1. ²⁶ iudicio 2. ²⁷ precibus 1. ³³ quotidie 2. ³⁶ provinciali 2.
³⁹ Provinciae 2. Provincialis 2. ⁴¹ ceteri 2. legitime 2.

Consultissimo
Bilibaldo Pirckheimero,
patricio Norimbergensi, amico suo colendissimo.

Salutem tibi opto *ναῑ χαίρειν*. Nuper ad circiter pridie Kal. Iunias re-
deunti mihi a communi amico nostro Kiliano de Rebdorf et Gabriele de Schawm-⁵
berg, Canonico Dryopolitano, cui amantissimis, redditæ sunt litteræ a Nobilis-
simo Francisco de Sickingen, quibus me fecit certiorem, opera sua extinctam
esse litem, quæ tam fuit hactenus diuturna inter Prædicatores meque. Impe-
trabunt enim a sanctissimo Leone litis et causæ extinctionem, cum honore
meo, suis expensis, in meliore forma, quæ et mihi et mei amantibus iam ¹⁰
concepta placet. Et est expensarum litis in processu Spirensi post obtentam
a me contra illos diffinitivam sententiam taxata summa, in bono auro mihi iam
persoluta. De iis posthac pluribus. Dilectissime Bilibalde, mitto ad te quos
mihi tam liberaliter mutuasti 30 aureos in auro, quo nomen solvo; at grates
persolvere dignas nullo possum studio, quod excogitare queam tuæ ingenti erga ¹⁵
me benevolentiae. Dii tibi persolvant. Erasmus Santbach, Kobergi, amici, ut
ais, tui, negotiorum gestor seu institutor, Bibliam Hebraicam cum Commenta-
riis vendidit petenti mihi: pretium solvo octo aureorum. Eidem etiam pro
Hesychio tradidi aureos tres quarta minus. Omnia misi Nerobergam per eun-
dem Santbach, qui domino suo haec et alia mittit. Tu igitur a Iohanne Ko-²⁰
berger tuos aureos recipias velim, et me, num receperis, facias certiorem. In-
terea enim regionis tuae mihi sunt mores formidandi. Scripsi haec admodum
properans. Iterum vale. Prid. Kal. Iunias, anno M.D.XX. Anglopoli.

Ioannes Reuchlin Phorcensis LL. Doctor.

⁵ Kiliano] Leib. de quo videsis Hutt. opp. II. p. 359. ⁶ Dryop.] Eichstädtensi.
⁸ Impetrabunt] Cf. præced. Prædicatorum epistolam. Pertinent ad hoc negotium
quæ Cochlaeus Bilibaldo e Francofurto die 12. Iun. a. 1520. scripsit (Hutt. opp. I.
p. 358. num. CLXXIII. §§. 2.3.), haec: „neque tamen grave mihi ad te argumen-
tum suberat, nisi quod de caussa Ioannis Reuchlin, in cuius transactione testis
astiti, paucis tibi verum scribere volebam. Erant a Francisco Sickingen tres
doctores procuratorio nomine hue missi ex Spira et Vormatia, ut rem compone-
rent. Nihil magis anxium fratribus, sed opportuna multumque, ut mihi videtur,
æqua inita est via, utrique parti, ni fallor, tolerabilior quam curia Romana.
Ferunt a fratribus provincialiter collatum esse, ut mulcta Spirensis sententiae
persolveretur, quo de nihil certi habeo, neque interrogare curavi. Id mihi ut
testi constat, quod fratres provincialiter constituerunt in urbe Roma procuratores
Iacobum Questenbergium, Ioannem Coritium, Casparem Wirt, Ioannem Peuern
et Iodocum Eginger ad sollicitandum apud pontificem, ut tota illa causa sopia-
tur, cum honore utriusque partis, ne ullius laedatur fama. Vidi deinde suppli-
cationem fratrum, qua provincialiter pontificem orant cum honorifica Ioannis
Reuchlin mentione, ut causam illam perpetuo extinguat”. ¹⁵ urgenti Goldast.
¹⁷ Biblia quæ hodie Caroliruhæ adservantur. ²¹ Effervebant tum Norimbergæ
ecclesiasticæ contentiones et inimicitiae.

[Neque posthac rabidus latrator Pepericornus conticuit, sed impotens homo sese continere non potuit quin denuo famoso libello virus acerbitatis suæ fanaticæ contra Reuchlinum evomeret. publicavit enim **C**In mitleydliche clæg über alle clæg/ an unsfern allergnedichsten Kayser/ vñ | ganze deutsche Nacion/ Durch Johannes Pfefferhorn | gegen den ungetruwen Johan Reuchlin/ vnd wydder | seynen falschen ratschlaeg/ vurmals vur die trewloisen | Juden/ vnd wydder mich geübt/ vnd vn-chrystlichen vßgegossen. | qui libellus triginta quattuor foliis quadratis et picturis et verbis expressas iniurias conviciaque inpuidentissima continet. Quid sibi recoctis insimulatibus voluerit auctor, his ipse verbis expressit:

IESVS | **I**tem welcher dyß boechlin lyßt/ oder höre lesen wyl/ wöl es mit gotem wolbedachte v'stand lesen. dē es seyn nyt gemeine wedhseldeding. da man öppel od' holzperē vmb geltē mach. Sund' es syn solche wort/ die gelten huyth vnd haer, eer vnd glymph/ vur die wairheit ho beschyrme. vñ ho einer gruntlicher unterrichtunghe. So hab ich dyß boechlyn unterscheiden.

C Item vur das yßt ein Epistel. an unsfern aller gnedigesten Keyser. vnd vurwort. auch protestationes.

C Itē anclag von der unchristenlicher vntrew Johānis Reuchlin. so er an der heiliger kirchen/ vñ an mir/ ho vnschuld begangen hait.

C Item vñ seynem falschen ratschlaeg etlicher der selbigē artikel (vñ mein warhaftige enschuldigung) die er vur die falschen Juden/ vnd wydder mich hom nachteyl der heiliger kyrchen. vÿß gegossen hait.

C Item erzhloegen vnd gemeine loegen. damit er sich bis herzo beholzen/ vnd die ganz welt damit betrogē hait.

C Item wie sein ratschlaeg van den Juden/ dem er ein namen geben hait Augenspiegel. der ist .xvij. mal verworfen vnd verdampt worden.

C Item hom lesten. naich wort/ als die materie yren hofal hat. vnd besunderlichen wes ich schreibe vnd sage. dz wil ich erlichen vnd frumlichen beweysen. vnd wil daer vur mein leib vnd leben ho unterpfand sezen. vnd ghesetz haben/ den aller strengesten tot darumb ho leyden.

Hic libellus est **C** Getruckt in dem Jar nach Christus geburt | M. v^c.xxj. vnd vollendet an | dem einvndzwanzigsten | tag des Merzen | **S** | At vero nihil renovata Panurgi malitia effecit: incerto tempore incerto mortis genere famosam vitam expiravit Pepericornus, Reuchlino fere duodecim annis minor, hic autem, cum ietero morbo Stutgartiae d. 30. Iun. a. 1522., etatis sua sexagesimo septimo, absumeretur, et boni viri et egregie docti hominis atque linguarum studiosorum coryphaei nomen posteritati tradidit.]

and suggests how continuing partnerships reflect stability and hope, especially among the elderly, while offering economic, social, and spiritual well-being with a sense of a future worth inhabiting. As such, traditionalism seems to have survived, while modernization, like urbanization, has had a significant influence on the elderly population. This study, however, also reveals that the elderly population in Taiwan is becoming increasingly mobile, and that this mobility is increasing their exposure to global influences. Although traditional values still hold sway, especially among the elderly, the younger generation is more likely to accept and practice new ideas. This study also reveals that the elderly population in Taiwan is becoming increasingly involved in the political process, especially at the local level, and that this involvement is increasing their political awareness and their desire to participate in the political process. This study also reveals that the elderly population in Taiwan is becoming increasingly involved in the political process, especially at the local level, and that this involvement is increasing their political awareness and their desire to participate in the political process.